

Arturs Priedītis

ETNOPOLITIKAS PORTRETS

Teksts sagatavots, ņemot vērā visjaunākos notikumus 2005.-2006.g. Eiropā un citur, kas starptautiskajās intelektuālajās aprindās pirmo reizi pēc II Pasaules kara stimulēja būtiski koriģēt līdzšinējo attieksmi pret tādām kategorijām kā multikulturālisms, minoritāte, politikorektums, kultūru dialogs, tolerance, cilvēktiesības, demokrātija, suverenitāte, migrācija, integrācija, asimilācija u.c., kā arī izraisīja samērā radikālus pavērsienus vispārējā konceptuālajā pieejā pret pasaules globālo migrāciju un tās sekām. Viss liecina, ka jaunā pieeja var nostiprināties uz ilgāku laiku un ietekmēt ne tikai attiecīgo zinātnisko diskursu, bet arī reālo etnopolitiku gan, piemēram, ES kopumā, gan atsevišķās valstīs. Novērojumi radušies, analizējot Rietumeiropas, ASV, Krievijas u.c. analītiķu publikācijas Internetā.

1. Trešais uzbrukums multikulturālismam. Izteikumos par aizvadītajiem notikumiem (terorisma akti Spānijā, Lielbritānijā, arābu jauniešu akcijas Francijā, „karakatūru skandāls”, Spānijas nespēja apturēt migrāciju no Āfrikas, kautiņi Austrālijā, Jaunorleānas „multikulturālā pieredze”) dominē ļoti kritiska attieksme pret multikulturālismu, jo šī koncepcija esot pilnīgi izgāzusies un tās realizācija faktiski ir novedusi Rietumu etnopolitiku totālā strupceļā. Sastopami tādi apzīmējumi kā „multikulturālisma noriets”, „multikulturālisma viltīgā un melīgā maska”, „vispasaules multikulturālisma projekta fiasko”, „politikorektie multikulturālisti”. Tādējādi nākas uzskatīt, ka pašlaik pret multikulturālismu ir sācies trešais uzbrukums. Par pirmo uzbrukumu var uzskatīt „identitātes meklēšanas” aktivitātes ASV 60.-70.gados; par otro uzbrukumu var uzskatīt mononacionālisma politisko spēku panākumus Austrijā, Beļģijā, Francijā 80.-90.gados. Trešā uzbrukuma idejiskajā centrā strauji izvirzās antifundamentālistiskais nacionālisms, jo multikulturālisma koncepcijas lietderības un reālās piemērotības analizē pirmo reizi atklāti parādās kritika par islama reliģijas un kultūras (ne reti lieto vārdu „fundamentālisms” kā sintētisku terminu) nesaderību ar multikulturālismu un Rietumu tradicionālajām kultūrām. Rietumu civilizācijā multikulturālisms neko nedos, jo pašlaik esot pilnīgi skaidrs, ka arī islama civilizācijai multikulturālisma koncepcija patiesībā nemaz neinteresē un faktiski runa ir par viņu vēlēšanos diminēt, valdīt Eiropā un citur. Rietumu etnopolitiķiem tāpēc ir jāizvēlas stingra politika, lai cīnītos pret islama invāziju. Pie tam Austrumu „jaunie barbari” nav spējīgi piedāvāt konstruktīvus dzīves ideālus, un viņu sociālo ilgu objekts ir tas pats Rietumu cilvēku hedonisms, patērēšanas kults, kas tikai formāli ir pakļauts islama ideoloģijai.

2. Politikorektuma epidēmija. Visās nelaimēs šodien vaino ne tikai multikulturālismu, bet arī politikorektumu kā Rietumu pseidoideoloģisku, pseidomorālu, dubulto standartu spilgtāko izpausmi. Šizofrēniskais politikorektums, kas Rietumos vienmēr esot balstījies uz izlikšanos, patiesās orientācijas, patieso vērtību un normu apzināti maskētu demonstrāciju kaut kādu abstraktu ideālu (piem., cilvēktiesību) vārdā, eiropiešus novedis pie tā, ka viņi ir zaudējuši ticību iegūt patiesību par dzīves parādībām. Atsacīšanās no absolūtām vērtībām postmodernisma relatīvisma vārdā ir novedusi pie morālās un intelektuālās degradācijas. Turklāt postmodernisma relatīvisms eiropiešus ir novedis pie tāda absurda stāvokļa, ka savas kultūras aizstāvēšana viņiem pašiem liekas necienīga darbība, respektīvi, savas hegemonijas un neiecietības demonstrācija, tādējādi nodevīgi izturoties pret saviem sludinātajiem demokrātiskuma un liberālisma ideāliem. Politikorektums ir iedzinis Rietumeiropu mazohisma slazdos. Eiropiešu pašapziņā tagad sava loma ir arī demogrāfiskajai pārejai („baltie” izmirst) un īpatnajai rekonolizācijai, jo Eiropā sāk valdīt eiropiešu bijušo koloniju iedzīvotāji.

3. Ideoloģiju krīze. XX gs. krīzi piedzīvoja divas vadošās ideoloģijas – sociālisms un liberālisms. „Politikorektuma epidēmiju” šodien izskaidro no liberālisma krīzes viedokļa.

Rietumos cilvēks ir automātiski pieķēdēts liberālismam. Rietumos liberālis ir nolemts liekulībai un liberālismu var uzskatīt par liekulības placdarmu. Par liekulības sākotni var pieņemt brīvās izvēles ideju. Liberālisms, kā zināms, pilnā mērā atzīst brīvās izvēles realitāti un labdabīgumu. Taču faktiski reālajā dzīvē brīvās izvēles ideja ir pakļauta stingri noteiktai racionalitātei, kuru nosaka kapitālisma sociāli ekonomiskā formācija, praktiski pamatīgi ierobežojot lielākās sabiedrības daļas brīvās izvēles iespējas un veicinot neredzētu nevienlīdzību. Izvēles brīvība/brīvā izvēle ir himēra, jo nekad nav neintrāla attiecīgajos vēsturiskajos apstākļos, bet vienmēr ir atkarīga, tā teikt, no visas dzīves kārtības. Brīvās izvēles fetišizēšanas nepieciešamība (liberālisma galvenais ideoloģiskais lozungs!) rada galu galā liekulību. Liberālās etiķetes/"brenda" mākslīgā prezentācija rada liekulību. Liberālisms liekuļo, jo labi saprot savas idejiskās bāzes himēriskumu. Tomēr vēsture liecina, ka liekulības augsts līmenis nodrošina vienotību un stabilitāti (Ķīna, ASV). Arī Rietumeiropiešiem būšot ļoti grūti atbrīvoties no sava politikorektuma epidēmijas. Cilvēks intuitīvi vienmēr jūt liekulību, un dzīve liekulības apstākļos viņu nomāc. Attieksme pret liekulību ir etnopsiholoģiski determinēta. Piemēram, krieviem nepatīk liekulība, un pat eiropēiskā izglītība neko neizmaina šajā ziņā viņu attieksmē.

4. Austrumeiropas garīgās priekšrocības. Rietumeiropas morālās un intelektuālās krīzes kontekstā tagad var uzskatāmi formulēt bijušo sociālisma zemju priekšrocības un ieguvumus. Pirmkārt, „dzelzs priekšgars” sociālisma zemes pasargāja no tās garīgās degradācijas, kuru Rietumos izraisīja kultūras industrializācijas process ar savu masu kultūras produkciju un patērēšanas kulta propagandu. Otrkārt, bijušajās sociālisma zemēs nav raksturīgs tas politikorektums, kas pašlaik tā satrauc Rietumu intelektuāļus.

5. „Minoritāšu sacelšanās”. Pašlaik, pārfrazējot XX gs. pirmajā pusē Hose Ortegas-i-Gaseta slaveno izteikumu par „masu sacelšanos”, plaši tiek diskutēts par „minoritāšu sacelšanos” un „agresīvā mazākuma” koncepciju. Šo jauno intelektuālo fenomenu jeb jaunās pasaules kārtības pamatā ir minoritātes tendence vairākuma vērtības un normas aizstāt ar savām vērtībām un normām, kas mūsdienu pasaulē ir sasniegusi zināmu kulmināciju un kļuvusi par sabiedriskās dzīves svarīgu faktoru, kas dziļi ietekmē visdažādākos kultūras procesus. Demogrāfiskā pāreja, kuras beigās XXI gs. vidū „baltie” cilvēki uz planētas būs tikai viena desmitā daļa, ir vistiešāk saistīta ar „minoritāšu sacelšanos”. Mēģinājumi glābt stāvokli pašlaik ir vairāki. Rietumeiropas valstīs – izmainīt likumdošanu, migrācijas politiku. Krievijā – materiāli un morāli stimulēt dzimstības pieaugumu.

6. Valsts varas autoritātes nepieciešamība. Vēloties noskaidrot tos apstākļus, no kuriem būtu atkarīgas multikulturālisma (etnopolitikas vispār) reālās perspektīvas, daudzi Rietumu un Krievijas intelektuāļi nonāk pie kopīga sekojošā secinājuma: multikulturālisma koncepcijas realizācija var notikt tikai stingras valsts apstākļos. Tātad kultūru reālu līdzvērtību un līdztiesību attiecīgajā sabiedrībā var nodrošināt un garantēt tikai stipra centralizēta politiskā vara.

7. Latvijas tēls. Minētajās diskusijās par etnopolitiku Latvija piedalās. Latvijas vārds kalpo kā nacionālā šovinisma un fašisma atdzimšanas simbols, kuru visi pašlaik jau saprot bez detalizēta paskaidrojuma vai elementāra komentāra kā noteiktu tēlu konkrētu parādību simboliskai ilustrācijai.